

Rzeźba Św. Antoniego z Padwy

Kosz z różami wyrzeźbiony w kamieniu

drugiej kopalni (Eresztvény) nadawał się do łatwiejszej obróbki, jakościowo stanowił większą wartość, odporniejszy był na działanie ognia, wody oraz niskiej temperatury. Obok budowy dróg używano go chętnie do konstrukcji mostowych, oznaczeń drogowych, ścian studni, przykrywy studziennych, schodów, krzyży kamiennych i kolumn. W 1943 roku jeszcze ciągle kamień uznawany był jako materiał do rzeźbienia. Pod koniec lat czterdziestych 20 wieku zważając na trudności transportowe wydobytego kamienia kamieniołom został zamknięty. W Demjénie dzisiaj na nowo znajdujemy czynne kamieniołomy oprócz tego kilku od dawna już nie działających. Kopalnia Nagyeresztvény tufa riolitowego znajduje się poza obrębem miejscowości Demjén ok. 400 m. w kierunku północnym. Teren kopalni powstał z połączenia tzw. Kopalni biskupiej oraz kopalni chłopskiej. Powierzchnia kamieniołomu wynosi 4,3 hektara. Pokłady po paru dziesięcioleciach przerwy w wydobywaniu kamienia zostały zarejestrowane od roku 2002-go pod nazwą „Demjén II.- riolittufa „, w Miskolckim Zjednoczeniu Górniczym. W latach dzisiejszych wykorzystanie wydobywanego kamienia ze względu na mniejszy rynek zbytu jest ograniczone. Większą ilość tego surowca używano i używa się nadal jako kamienia

Rzeźbiarz podczas obróbki kamienia

Kamień nagrobny

ozdobnego oraz materiału brukowego podczas budowy Korona Borház (Winiarni Korona) a także terenów rekreacyjnych przy źródłach termalnych w Demjénie.

Obróbka kamienia

Obróbka kamienia już od wieków była związana z wyszkoleniem fachowym, ludzie uprawiający to często z murarzami tworzyli wspólny cech. Kamieniarzy właściwie z reguły nazywano murarzami.

Od połowy 16 wieku wyodrębniła się poszczególne czynności kamieniarza np: budowa fundamentu, tynkowanie.

Większość rzemieślników zdobywała tylko wykształcenie pomocnika nie zdobywając dalej egzaminu mistrzowskiego. Kamieniarze i rzeźbiarze używali tych samych narzędzi, ale rzeźbiarze wykonywali delikatniejszą pracę, dlatego między tymi dwoma profesjami była znaczna jakościowo różnica. Kamień z Demjénu dzięki dobrej jakości był dostarczany do wielu miejsc. Egerski biskup István Telekessy 20 marca w 1713 roku a później 8 grudnia tegoż roku zawarł umowę na wydobywanie kamienia w Demjénie do budowy egerskiej barokowej katedry. W 1730-tym András Déri i Ferenc Holló przewoźnicy z demjéńskiego kamieniołomu przywieźli 47 wozów kamienia na budowę piwiarni w miejscowości Kápolna.. Sámuel Haller żupan w 1744 roku za rzeźbione kamienie, drzwi i framugi kamienne z Demjénu zapłacił 16 forintów. Kamienie użyto do budowy majątku tego ziemianina w miejscowości Gyöngyös. W 1730 roku u podnóża Góry Winniczej (Szőlő-hegy) też był kamieniołom którego dzierżawił i utrzymywał János Steyer z Egeru. W 1787 roku w kamieniołomie wydobyty materiał zużyto do budowy karczmy w Kerecsend. W miejscowości Demjén wiele rodzin zajmowało się osróbką kamienia, do najbardziej znanych z pośród nich należał Antal Nagy i jego ojciec Sándor Nagy. Prace Antala Nagy możemy podziwiać i dzisiaj jak np: kamienna postać węgierskiego szeregowca piechoty lub też posąg lwa.

FUNDACJA WSPIERAJĄCA DEMJÉN I SAMORZĄD
MIEJSCOWY W DEMJÉN.

WWW.DEMJENKOZSEG.HU

DEMJÉN, 2010

REDAGOWALI: BOKK ORSOLYA, HAVASI NORBERT

ZDJĘCIA: HAVASI NORBERT

GRAFIKA I ŁAMANIE: MOLNÁR ZOLTÁN

PRACE DRUKARSKIE: GARAMOND KFT., EGER

FINANSOWANE PRZEZ CYWILNĄ ORGANIZACJĘ NORWESKĄ.

MISTRZOSTWO I TRADYCJE OBRÓBK KAMIENIA W DEMJÉNIÉ

Miejscowość jest jednym z przystanków drogi kamienia znajdującego się u Podnóża Gór Bukowych.

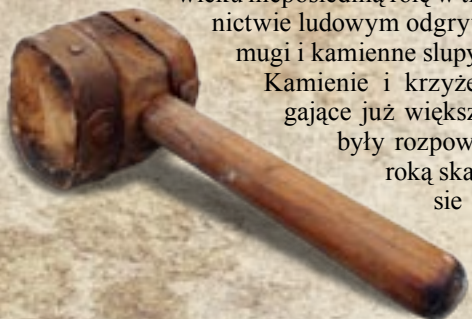

Rzeźbiarz podczas obróbki kamienia

W budowie geologicznej podnóża Gór Bukowych skały wulkaniczne odgrywają znaczącą rolę. Ten rodzaj skał stał się podstawą kultury podnóża Gór Bukowych. Ten rodzaj skały pod nazwą tuf występujący w górnych warstwach tutejszej skorupy ziemskiej ze względu na swą jakość stanowił od wieków wyzwanie do jego obróbki dla tutaj żyjącej ludności. Tuf okazał się znakomitym materiałem budowlanym ze względu na łatwość w jego obróbce. Z punktu widzenia jako materiał do obróbki - miękki tuf riolitowy o białym nalocie oraz czerwono-brązowy tuf dacytowy odgrywały decydującą rolę w twórczości rzeźbiarskiej. Źródła pochodzące z 18-19 wieku informują nas, że prawie we wszystkich okolicznych miejscowościach nie tylko zajmowano się wydobywaniem kamienia ale i jego obróbką. Tutejsi chłopcy znający się na obrabianiu kamienia odgrywali ważną rolę w pracach budowniczych także w miastach. Takie miejscowości jak: Demjén, Sirok, Eger, Szomolya, Bogács, Noszvaj były nie tylko centrami wydobywania kamienia ale i jego obróbki.

Przed wszystkim tuf wulkaniczny był wykorzystywany w znaczących ilościach, którego używano w budownictwie. Ten kamień budowlany nie wymagający skomplikowanej obróbki używano przede wszystkim do budowy fundamentów, cegieł o różnych formach, oznaczeń drogowych oraz w gospodarstwie domowym jako koryta do pojenia zwierząt czy też podczas kiszzenia kapusty (przygniatając ją kamieniem). Począwszy od 18 wieku niepoślednią rolę w tradycyjnym budownictwie ludowym odgrywały kamienne framugi i kamienne słupy ganków i werand.

Kamienie i krzyże nagrobne wymagające już większego nakładu pracy były rozpowszechnione na szeroką skalę i w pewnym sensie stawały się modne w ówczesnych czasach w przyległych okolicach

Kamieniołom w Nagyeresztvény

wymienionych miejscowości. Demjén stał się również ośrodkiem kopalnianym kamienia gdzie od połowy 18 wieku się go wydobywa i proporcja występowania budownictwa kamiennego osiąga 100%. Wówczas głównie używano kamienia do budowy framug, kominów i do budowy ganków przy dworach szlacheckich i nawet przyjmowano zamówienie na ten surowiec budowlany na odleglejsze prowincje np. Tiszy (Cisy)

Wydobywanie kamienia

Wydobywanie kamienia i jego obróbka z reguły były ze sobą nierozdzielnie związane, inaczej mówiąc na produkt końcowy składały się dwa etapy pracy. Obrabiając kamień można było otrzymać zdecydowanie większe dochody niż go wydobywając, z tego też względu niechętnie zajmowano się wyłącznie uzyskiwaniem tego surowca. Obie te profesje dotyczące kamienia były ze sobą nieodłącznie splecione: „Mistrz kamienniarz nie był godny zaufania jeśli nie znał się na wydobywaniu kamienia ale i dobrym fachowcem nie mógł być górnik nie wiedzący co tkwi w kamieniu, co z niego można wykonać, na co się nadaje. Uzdolniony kamienniarz potrafił

Stare kamienie nagrobne

Rzeźba Marii z krzyżem

już na miejscu wydobywania kamienia określić gdy na niego spojrzal co z niego byłoby można wykonać”

(Cytat jednego z kamienniarzy- Sándor Vígh z Szomolyi)

Wydobywanie kamienia było ciężką pracą, wystawiającą człowieka na próbę jego sił ale nie było zawodem związanym ze zdobywaniem odpowiednich kwalifikacji w tym fachu. Często ta umiejętność przechodziła z ojca na syna. Młodzi chłopcy w wieku 12-13 lat po ukończeniu szóstej klasy szkoły powszechnej często musieli pomagać swym ojcom. W trakcie tej nielekkiej pracy przyswajali sobie tajniki tegoż zawodu i już w młodym wieku potrafili osiągać lepsze wyniki od starszych i silniejszych od siebie dorosłych, którzy nie mieli z tym wcześniej do czynienia. Z początkiem 18 wieku ówczesny biskup rozbudowując swój majątek ziemski nakazał rozpoczęcie wydobywania tufa riolitowego u podnóża Góry Winniczej (Szöhlő-hegy). Pierwsze wzmianki o kamieniołomie pochodzą z zapisach z 1701 roku kiedy to kamienniarz János Pezti przetransportował z Stąd 48 framug okiennych do renowacji egerskiego kościoła pod wezwaniem Św. Michała.

O powstaniu tutejszego kamieniołomu jako centrum wydobywania kamienia w okolicy zdecydował fakt położenia geograficznego Demjenu a nie jak się przypuszczało znakomita jakość surowca. Stara linia drogowa Eger-Kerecsend-Pest biegła równoległe do drogi służącej transportowi pocztowemu. Kopalnia Eresztvény nazywana była dolną kopalnią natomiast miano „górną” otrzymała kopalnia przy Górze Zielonych Świątek (Pünkösöd-hegy). W roku 1859 geolog József Szabó wykonał specjalistyczne badania tego terenu i według jego notatek najpowszechniej znane pokłady riolitu pochodzą z Demjenu z wyrobiska przy Górze Zielonych Świątek i wydobywanego tu surowca używano do budowy dróg, trzeba nadmienić że podobne pokłady istniały w Zimnej Dolinie (Hideg-völgy). Materiał z

Narzędzia do obróbki kamienia (Dłuta, kliny)